

Российская академия наук Сибирское отделение Институт философии и права. – Новосибирск, 2004. – 177с.

11. Дьяченко Е.М. *Деловая репутация юридических лиц: Дисс. ...канд. юр. наук: 12.00.03. / Кубанский государственный университет. – Краснодар, 2005. – 218с.*

Федюк Л.В. Поняття права юридичної особи на ділову репутацію

В даній науковій статті досліджуються поняття та ознаки права на ділову репутацію такого суб'єкта цивільних правовідносин як юридична особа. Стаття розкриває особливості права юридичної особи на ділову репутацію. На основі аналізу різних поглядів науковців щодо права на ділову репутацію, дається власне визначення даного права.

Ключові слова: особисті немайнові права, право на ділову репутацію.

Федюк Л.В. Понятие права юридического лица на деловую репутацию

В данной научной статье исследуются понятие и признаки права на деловую репутацию такого субъекта гражданских правоотношений как юридическое лицо. Статья раскрывает особенности права юридического лица на деловую репутацию. На основе анализа различных взглядов ученых относительно права на деловую репутацию, дается собственное определение данного права.

Ключевые слова: личные неимущественные права, право на деловую репутацию.

Fedyuk L.V. The concept of the right of legal entity to business reputation

In this scientific article researches the concept and characters of the right to business reputation of such civil legal relations subject as a legal entity. The article reveals the features of right of legal entity to the business reputation. Based on the analysis of different views of scholars on the right to business reputation, gives own definition of this law.

Key words: personal non property rights, the right to business reputation.

Шайковський А.А.

ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ПРИРОДИ ТЕМПОРАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПРАВОВОГО ЧАСУ

УДК 347.1

Актуальність теми. В сучасній правовій системі сутність будь яких правовідносин, визначення їхнього змісту, прав та обов'язків учасників, способів реалізації та захисту визначаються прямо або опосередковано завдяки темпоральним показникам. Як наслідок, виникнення, зміна, заміна або ж припинення правовідносин залежить насамперед від часової визначеності.

Постановка проблеми. Досить детальне вивчення юридичної природи строків та термінів у цивільному праві радянською та українською школами цивілістики не відображають в повній мірі логічну структурованість «правового часу», завдяки якому здійснюється регулювання цивільних правовідносин.

Аналіз досліджень даної проблеми. Окремі положення поставленої мети досліджені у працях наступних науковців: О.О. Красавчікова, В.П. Грибанова, Г.І. Петрова, П.М. Рабиновича, В.В. Луця, А.В. Жгунової, О.В. Шовкової, Т.М. Вахонєвої.

Постановка мети. Метою даного наукового дослідження є з'ясування внутрішньої темпоральної структури «правового часу».

Виклад основного матеріалу. Об'єктивно, час динамічне явище, яке характеризується автономністю по відношенню до усіх елементів буття. Вочевидь, за таких обставин, можна констатувати той факт, щоплинність часу апріорі не залежить від людини. Людина лише дотично може взаємодіяти із часом, шляхом розробки, впровадження та модернізації способів вимірювання часових величин. В контексті зазначеного, доречним буде звернутися до тверджень О.О. Красавчікова, який у своїх наукових працях відзначав, що плин часу від людини не залежить абсолютно, вказуючи при цьому на те, що людина сама перебуває в цьому плані. Разом з цим, не можливо не згадати твердження В.П. Грибанова, який опонував даним твердженням, спираючись на наступні аргументи: людина не існує поза плинністю часу, вона сама активно його використовує, встановлюючи певні часові відрізки для виникнення, розвитку чи припинення певних правовідносин.

В будь-якому випадку, поняття часу та похідного від нього «плинності часу» інтерес для юриспруденції представляє виключно в контексті вивчення його темпоральних властивостей. Зокрема, Г.І. Петров календарний час визначав в наступних формах: датування, тривалість, повторюваність, одночасність та послідовність [1, 46]. В подальшому, П.М Рабиновичем було висловлено твердження, згідно якого, форми часу, визначені Г.І.

Петровим в першу чергу являються «робочими», та повинні насамперед забезпечувати саме виконання норм права, шляхом регулювання темпоральної складової зазначених відносин. В своїх дослідженнях він схилявся до того, що вищезазначені форми часу виконують загальносоціальні та спеціально-юридичні функції. При цьому до першої групи ним відносив: підтримку часової упорядкованості життя, забезпечення темпоральної визначеності суб'єктів в процесі спілкування, інтенсифікацію життя з метою економії часу; до другої: організацію темпоральних можливостей для здійснення суб'єктивних прав та виконання юридичних обов'язків, можливості захисту чи поновлення порушених прав, усунення наслідків правопорушень. Разом з цим, в процесі вивчення зазначеної проблематики П.М. Рабінович дійшов висновку щодо найбільш типових механізмів впливу на темпоральні показники суспільних відносин: фіксація часу (моменту) початку певної діяльності (регламентація своєчасності), встановлення часових – календарних або інших – меж юридично значущої діяльності, вказівка моментів її початку і завершення (регламентація тривалості, строків); встановлення часу, протягом якого повинен бути досягнутий певний результат (регламентація швидкості, темпу); вияв часового «відрізку», після сплину якого відбуваються певні зміни в юридичних правах і обов'язках суб'єктів (регламентація юридичної значущості плину часу); вказівка на факти, з настанням яких починається відрахунок строків, пов'язаних з певними юридичними наслідками (регламентація моменту, що «породжує» юридичну значущість плину часу)[2, 20]. Зазначене, безумовно дозволяє стверджувати про взаємозв'язок між правовідносинами і часовими показниками, що регулюють час їх виникнення, тривалості та припинення.

Для наукової спільноти, завжди представляло інтерес взаємозв'язку часу та його юридичної проекції. Безумовно, можна стверджувати, що дані поняття хоча і мають спільну сутність, але ототожнювати їх не можна. Загальний час є узагальненою об'єктивною категорією та акумулює у собі темпоральні показники матерії. Разом з цим, спеціальне призначення юридичного

часу (створення, зміна чи припинення правових відносин) разом із присутнім вольовим аспектом дистанціює його паралельно загальної категорії.

Для регулювання суспільних відносин Законодавцем передбачено використання «правового» часу, що виражається в категоріях «строк» та «термін». Що ж таке строк? З об'єктивної сторони, перш за все, це чітко виражена складова загального часу. Із суб'єктивної, вольова діяльність суб'єктів, спрямована на регулювання правових норм (обмеження у часі), в контексті виміру об'єктивного часу. Вочевидь, юридична природа строків полягає у відмежуванні певних часових ланцюжків, з появою чи плином яких, пов'язуються дії чи події, які мають юридичне значення, що дозволяє їх відносити до категорії юридичних фактів. Юридична складова поняття «строк» є предметом наукового дослідження значної кількості науковців. Зокрема, В.В. Луць вказував, що строки є важливим правовим засобом цілеспрямованого регулювання діяльності громадян і організацій [3, с. 38]. Строки дисциплінують учасників правових зв'язків, забезпечують чіткість і визначеність у правах та обов'язках суб'єктів [4, с. 3]. На думку А.В. Жгунової, строк – це певний відрізок часу, із закінченням або настанням якого норми права пов'язують виникнення або припинення правовідносин [5, с. 6].

Цікавим видається твердження І.Г. Оборотова в контексті того, що строки можуть вимірюватися - в хронометричному (через визначення тривалості) або хронологічному порядку (шляхом зазначення моментів часу) [7, с. 60]. Аналізуючи вищенаведене, безумовно приходимо до висновку, що для строків більш характерний хронометричний аспект вимірювання, в той час як хронологічний є більш типовим для поняття «термін». Яким чином тоді можна співвідносити поняття «строку» та «терміну» в сучасній цивілістиці? Перш за все, відзначимо логічну структурованість вказаних понять по відношенню до внутрішніх елементів: об'єктивний час – юридичний час – строк – термін. Як наслідок, термін визначається або як самостійний регуляторний елемент у правовідносинах, або як крайня межа їх виникнення

чи закінчення (у відповідності до тлумачення «термін» - похідне від латинського terminus - межа, край) [7, с. 660]. Сучасне українське законодавство дозволяє здійснити дослідження понять строк та термін насамперед контексті аналізу «Цивільного кодексу України» [8] прийнятого у 2004 році. Саме в ЦК, вперше більш аніж за столітню історію української юриспруденції знайшли відображення норми, які не тільки містять формальне визначення строків та термінів, але й в силу свого специфічного становища стосуються усіх інститутів цивільного права, де присутній часовий фактор. Зокрема, розділ V ЦК (глава 18) дає не тільки чітку дефініцію понять строк і термін, але й встановлює певні правила їх обчислення, які умовно можна розділити на загальні та спеціальні. Як бачимо, законодавець погодившись із позицією науковців, визначив, що строком є певний період у часі, зі впливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення, в той час як терміном є певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення (ч.1, ч.2 ст.251 ЦКУ). Окрім цього, з метою уникнення юридичних колізій, на законодавчому рівні чітко зафіксовано, що строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами; термін визначається календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати (ч.1, ч.2 ст. 252). Як бачимо, закінченість юридичного тіла поняття «строк» забезпечує його універсальне застосування в усіх цивільно-правових відносинах. Інакше кажучи, будь-які відносини поглинаються часовими проміжками, що виражаються роками, місяцями, тижнями, днями, годинами.

Разом з цим, закріплений у дефініції поняття «термін» елемент «момент» став підґрунтям для початку наукових дискусій. Зокрема, наукова полеміка стосується насамперед співвідношення понять час-строк-термін-момент. Справді, якщо проаналізувати нормативну базу досить часто зустрічаються словосполучення «момент укладання», «момент набуття», «у момент», «на момент», «будь-який момент», в той час, як законодавче закріплений «термін» суттєво рідше. Дослідження Т.М. Вахоневої свідчать про те, що автором пропонується насамперед розгляд

даного явища здійснювати в розрізі складної юридичної категорії. Зокрема, співвідносячи поняття «термін» та «момент» науковець вказує на те, що саме «момент», являючись більш складною технічною конструкцією визначає процедуру встановлення часу настання правових наслідків та є підґрунтям для визначення терміну. Зважаючи на те, що використання суміжних за значенням понять може призвести до ускладнення регулювання цивільних відносин, автором запропоновано забезпечити на законодавчому рівні відмежування шляхом заміни у нормативних актах поняття «момент» на поняття «час». Більш доречною з даного приводу видається точка зору Н.В. Черногор, на думку якої поняття «час» та «момент» - різні, оскільки «час» може бути невизначеним (абстрактним), або може бути періодом (строком), а «момент» може бути у часі, так і встановлений як певна календарна дата, але він завжди має бути визначеним. Це різні часові показники, що не можуть замінюватися один на другий [9, ст. 261]. Вдалим, в контексті дослідження вказаної проблематики, видається твердження зазначеного автора, що «термін» згідно чинного законодавства визначається як певний «момент» у часі, а також може встановлюватися календарною датою, годинами, та навіть хвилинами – як певна «мить» у часі. Таким чином, можна стверджувати, що більші доцільним виглядає розгляд поняття «момент» («мить») в якості «уточнюючого елементу» поняття «термін». Така позиція, сприяє кращому розумінню структури поняття «термін» та «момент», якісніше задовольняє потреби учасників цивільних правовідносин та дозволяє уникнути юридичної плутанини.

Як наслідок, досліджуючи теоретичні напрацювання українських науковців у розрізі впливу часових показників на регулювання юридичних відносин вважаю за найбільш прийнятну позицію О.В. Шовкової, що відмічала наступну структурність темпоральної системи «час-строк-термін», які співвідносяться як філософські категорії загального, особливого, одиночного [10, ст.175]. Разом з цим, пропоную зазначену темпоральну структуру доповнити наступним елементом «момент» (мить), зважаючи на

вище окреслену доуточнюючу ознаку вказаного елемента під час регулювання юридичних відносин.

Висновки. Таким чином, аналіз вищевикладеного дозволяє узагальнити наступне: поняття «строк» є більш обширним, ніж «термін» та включає його в себе. Зазначена юридична конструкція являє собою складне явище, яке містить в собі мінімум дві конкретні часові одиниці, що визначають граничні межі існування строків. В той же час, саме «терміни» забезпечують правильне визначення строків, оскільки забезпечують можливість правильного визначення часового проміжку. Поряд з цим, зважаючи на положення чинного законодавства, «терміни» та суміжні поняття «моменти» можуть самостійно впливати на регулювання цивільних відносин (розпочинати, змінювати, припиняти правовідносини, визначати початок появи позитивних чи негативних наслідків, пов'язаних із впливом часових показників). В процесі обчислення строків інтерес для науковців та практиків повинно представляти правильне визначення та припинення строків (термінів), оскільки саме від цих категорій залежить законність розвитку юридичних відносин; правильне їх обчислення, враховуючи при цьому обов'язково, що помилка під час їх обчисленні може стати підставою, для безпідставного скорочення або продовження прав та обов'язків суб'єктів цивільних відносин.

1. Петров Г.И. Фактор времени в советском праве / Г.И. Петров // Правоведение. – 1982. - № 6. - С. 46-53.
2. Рабинович П.М. Время в правовом регулировании (философско-юридические аспекты) / П.М. Рабинович // Правоведение. – 1990. - № 3. - С. 19-27.
3. Луць В.В. Сроки в гражданских правоотношениях / В.В. Луць // Правоведение. – 1989. - № 1. - С. 37-43.
4. Луць В.В. Строки і терміни в новому Цивільному кодексі України / В.В. Луць // Юридична Україна – 2003. – № 11.- С. 3-8.
5. Жгунова А. В. Сроки в советском гражданском праве : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.712 / А. В. Жгунова. – Свердловск. - 1971. – 19 с.
6. Оборотов І. Г. Темпоральні характеристики права : дис. канд. юрид. наук : 12.00.01 / Оборотов Ігор Гариславович. – О., 2008. – 198 с.

7. *Словник ініціативних слів / За ред. акад. О. С. Мельничука. - К.: Гол. ред. УРЕ, 1977. - 775 с.*
8. *Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (з останніми змінами згідно із Законом України від 20.11.2012 року N 5495-VI);*
9. *Черногор Н. В. Застосування строків та термінів за цивільним законодавством України / Н. В. Черногор // Актуальні проблеми цивільного права та процесу : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. пам'яті Ю. С. Червоного, 17 грудня 2010 р. : тези доп. – О., 2010. – С. 259-262.*
10. *Шовкова О. В. Строки і терміни як категорії цивільного права / О. В. Шовкова // Проблеми законності : респ. міжвід. наук. зб. / Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. – Х., 2005. – Вип.74. – С. 171-176.*

Шайковський А.А. Визначення юридичної природи темпоральної структури правового часу

В статті проведено аналіз фундаментальних концепцій вітчизняних теоретиків щодо категорії «час» та його юридичних проєкцій, визначено внутрішню структурованість «правового часу» з його темпоральною складовою та вплив зазначеного на ступінь визначеності юридичних відносин (включаючи їх появу, зміну та припинення). В контексті викладеного матеріалу автором запропоновано традиційну внутрішню структуру юридичних темпоральних показників доповнити додатковим елементом, який на його думку забезпечить додаткову визначеність часових меж у правових відносинах.

Ключові слова: час, «правовий час», строк, термін, момент, мить.

Шайковский А.А. Определение юридической природы темпоральной структуры правового времени

В статье проведен анализ фундаментальных концепций отечественных теоретиков относительно категории «время» и его юридических проекций, определено внутреннюю структурированность «правового времени» с его темпоральной составляющей и влияние отмеченного на степень определенности юридических отношений (включая их появление, изменение и прекращение). В контексте изложенного материала автором предложено традиционную внутреннюю структуру юридических темпоральных показателей дополнить дополнительным элементом, который по его мнению обеспечит дополнительную определенность временных границ в правовых отношениях.

Ключевые слова: время, «правовое время», срок, момент, мгновение.

Shaikovskiy A.A. The definition of the legal nature of the temporal structure of the legal time

The definition of the legal nature of the temporal structure of the legal time.

This article analyzes the fundamental concepts of native theorists about the category «time» and its legal projections, it is defined internal structuring of «legal time» of his temporal component and the effect of this on the degree of certainty of legal relationships (including their emergence, change and termination). In the context

of the material presented by the author it is proposed a traditional inner structure of legal temporal parameters to be completed with an additional element which in his opinion will provide more certainty of timing in legal relations.

Keywords: time, «legal time» ,period, term , moment,instant .

ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА. ЗЕМЕЛЬНЕ ТА АГРАРНЕ ПРАВО

Мироненко І.В.

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ДОБРОСУСІДСТВА

УДК 349.41

В рамках положень земельного законодавства, які містяться в главі 17 ЗК України „Добросусідство”, регулюються відносини власників та землекористувачів сусідніх земельних ділянок.

Окремі аспекти даного питання неодноразово розглядалися в літературі, зокрема можна загадати про сучасні праці українських авторів (О.О. Погрібний, П.Ф. Кулинич, Д.В. Бусуйок, А.М. Мірошниченка та ін.). Проте питання про способи регулювання відносин добросусідства все ж залишається малодослідженим і потребує свого опрацювання. Дана стаття має на меті розгляд окремих аспектів щодо регламентації даних відносин.

Як зазначається в літературі, одним з теоретично можливих способів правового регулювання відносин добросусідства є підхід (умовно – нормативний), який полягає в встановленні фізичних меж володінь суміжних власників та наданні гарантій захисту для кожного власника в фізичних межах його володінь. Мова йде про встановлення системи норм, що детально визначають відстані між окремими спорудами та огорожами, розміри допустимих впливів на сусідні володіння тощо. Даний підхід бере початки в римському праві з його концепцією абсолютного, ізольованого права власності і притаманний країнам романо-германської правової системи [1, с. 220-222].

Якщо звернутись до першоджерел римського приватного права, то вже Закони XII таблиць містили окремі нормативи щодо врегулювання сусідських відносин: так, при встановленні стіни